

Thực trạng phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ 5 - 6 tuổi thông qua hoạt động trải nghiệm tại các trường mầm non trên địa bàn tỉnh Thừa Thiên Huế

Đặng Thị Ngọc Phượng^{*1}, Lê Thị Nhung²,
Trần Viết Nhi³

* Tác giả liên hệ

¹ Email: dangthingocphuong@dhsphue.edu.vn

² Email: lethinhung@dhsphue.edu.vn

³ Email: tranvietnhi@dhsphue.edu.vn

Trường Đại học Sư phạm, Đại học Huế

34 Lê Lợi, thành phố Huế, tỉnh Thừa Thiên Huế,

Việt Nam

TÓM TẮT: Ngôn ngữ mạch lạc là một trong những nội dung giáo dục trẻ 5 - 6 tuổi quan trọng ở trường mầm non, giúp trẻ phát triển toàn diện và đặc biệt là làm tiền đề tạo lập văn bản ở dạng viết cho cấp học tiếp theo. Phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ cần được thực hiện thường xuyên, lồng ghép vào các hoạt động khác nhau ở trường mầm non, nhất là trong hoạt động trải nghiệm. Bài báo tập trung làm rõ thực trạng phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ 5 - 6 tuổi thông qua hoạt động trải nghiệm tại các trường mầm non trên địa bàn tỉnh Thừa Thiên Huế. Đây là cơ sở thực tiễn để đề xuất các biện pháp nâng cao hiệu quả tổ chức quá trình này ở trường mầm non.

TỪ KHÓA: Thực trạng, phát triển ngôn ngữ mạch lạc, hoạt động trải nghiệm, trẻ 5 - 6 tuổi, tỉnh Thừa Thiên Huế.

→ Nhận bài 25/4/2022 → Nhận bài đã chỉnh sửa 10/5/2022 → Duyệt đăng 15/5/2022.

DOI: <https://doi.org/10.15625/2615-8957/12210512>

1. Đặt vấn đề

Ngôn ngữ là một hiện tượng xã hội đặc biệt, là sản phẩm của con người, hình thành và phát triển trong xã hội, đánh dấu bước tiến hóa cao nhất của loài người. Ngôn ngữ được sử dụng làm phương tiện giao tiếp cơ bản, công cụ đo đạc của hoạt động nhận thức và không thể thiếu được trong sự phát triển tâm lí, ý thức và nhân cách của con người. Do đó, khi ngôn ngữ trở nên mạch lạc, những chức năng của ngôn ngữ sẽ càng được phát huy. Theo Hoàng Thị Oanh và cộng sự (2008): “Ngôn ngữ mạch lạc là ngôn ngữ được trình bày có logic, trình tự, chính xác, đúng ngữ pháp và có hình ảnh” [1]. Nhiều nghiên cứu đã chỉ ra rằng, ngôn ngữ mạch lạc đã xuất hiện ở trẻ lứa tuổi mầm non. Khi 5 - 6 tuổi, trẻ biết sử dụng các lớp từ vựng giàu sắc thái biểu cảm trong hoạt động nói, biết kết hợp giữa lời nói với cử chỉ, điệu bộ, nét mặt phù hợp với cảm xúc khi diễn tả các sự vật, hiện tượng được trải nghiệm; biết dùng ngữ điệu phù hợp với hoàn cảnh, tình huống và đối tượng; đặc biệt là khả năng sử dụng tốt các phương tiện biểu cảm để giao tiếp với những người xung quanh. Ngôn ngữ mạch lạc giúp cho trẻ 5 - 6 tuổi có thể giao tiếp hiệu quả là phương tiện để trẻ nhận thức thế giới xung quanh, là sự chuẩn bị cần thiết để trẻ vào lớp Một.

Dựa vào vai trò của ngôn ngữ mạch lạc và đặc điểm ngôn ngữ mạch lạc của trẻ 5 - 6 tuổi, phát triển ngôn ngữ mạch lạc được xác định là một trong những nhiệm vụ quan trọng nhất khi phát triển ngôn ngữ cho trẻ lứa tuổi này. Để thực hiện được nhiệm vụ đó, hoạt động trải nghiệm có thể xem là hình thức có nhiều ưu thế. Trải

nh nghiệm là quá trình trẻ được tham dự hay tiếp xúc, tương tác trực tiếp, được chiêm nghiệm, tự tích lũy kiến thức, kĩ năng, thái độ tạo thành kinh nghiệm riêng của bản thân [2]. Phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ 5 - 6 tuổi thông qua hoạt động trải nghiệm cần được nghiên cứu về mặt lí luận và thực tiễn, từ đó đề xuất các biện pháp nâng cao chất lượng tổ chức quá trình này ở trường mầm non. Vì vậy, bài báo tập trung làm rõ thực trạng phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ 5 - 6 tuổi thông qua hoạt động trải nghiệm tại các trường mầm non trên địa bàn tỉnh Thừa Thiên Huế.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Khách thể nghiên cứu

Để nắm bắt thực trạng, chúng tôi đã khảo sát 120 giáo viên dạy lớp mẫu giáo 5 - 6 tuổi tại một số trường mầm non ở tỉnh Thừa Thiên Huế. Số lượng giáo viên được điều tra theo các địa bàn không đồng đều do điều kiện tiếp cận. Giáo viên có độ tuổi trung bình là 38 (cao nhất là 54 tuổi, thấp nhất là 22 tuổi), thâm niên cao nhất là 33 năm, thấp nhất là 1 năm. Giáo viên đều có trình độ đạt chuẩn theo quy định của Luật Giáo dục [3], trong đó phần lớn giáo viên có trình độ đại học (98 giáo viên, chiếm 81,7%), 1 giáo viên (0,8%) có trình độ sau đại học, còn lại (21 giáo viên, chiếm 17,5%) có trình độ cao đẳng.

2.2. Phương pháp nghiên cứu

Phương pháp nghiên cứu điều tra bằng bảng hỏi với công cụ là bảng hỏi dành cho giáo viên dạy các lớp mẫu giáo 5 - 6 tuổi. Bảng hỏi được thiết kế gồm câu hỏi

đóng đan xen các câu hỏi mờ, trong đó câu hỏi đóng có các đáp án cho sẵn biểu hiện ở 5 mức độ được quy thành điểm tương ứng từ 1 - 5. Bảng hỏi gồm 19 câu hỏi thuộc 02 nhóm: 1/ Nhóm câu hỏi về nhận thức của giáo viên đối với sự cần thiết của việc phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ 5-6 tuổi và ưu thế của hoạt động trải nghiệm đối với việc phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ 5-6 tuổi được kiểm định hệ số Cronbach's Alpha đạt 0,938; 2/ Nhóm câu hỏi về nhận thức của giáo viên về quá trình phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ 5-6 tuổi thông qua hoạt động trải nghiệm được kiểm định hệ số Cronbach's Alpha đạt 0,947. Ngoài ra, phương pháp phỏng vấn và quan sát cũng được sử dụng để thu thập thông tin, làm sáng tỏ hơn kết quả nghiên cứu thực trạng. Phiếu quan sát và phiếu phỏng vấn được thiết kế để làm công cụ cho hai phương pháp bổ trợ này.

Số liệu khảo sát được xử lý bằng phần mềm SPSS 22.0 và phân tích theo thang đo Likert 5 với mức giá trị khoảng cách = (Maximum - Minimum)/n = (5 - 1)/5 = 0.8 nên ý nghĩa các mức lần lượt tương ứng như sau: 1.00 - 1.80: không cần thiết/hoàn toàn không đồng ý/không quan trọng/không bao giờ/không thuận lợi/không khó khăn; 1.81 - 2.60: ít cần thiết/không đồng ý/ít quan trọng/hiếm khi/ít thuận lợi/ít khó khăn; 2.61 - 3.40: bình thường/phân vân/thỉnh thoảng; 3.41 - 4.20: cần thiết/đồng ý/quan trọng/thường xuyên/thuận lợi/khó khăn; 4.21 - 5.00: rất cần thiết/rất đồng ý/rất quan trọng/rất thường xuyên/rất thuận lợi/rất khó khăn.

2.3. Kết quả và phân tích kết quả thực trạng phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ 5 - 6 tuổi thông qua hoạt động trải nghiệm tại các trường mầm non trên địa bàn tỉnh Thừa Thiên Huế

2.3.1. Thực trạng nhận thức của giáo viên về sự cần thiết của việc phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ 5 - 6 tuổi

Để biết được nhận thức của giáo viên về mức độ cần thiết của việc phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ, chúng tôi đã sử dụng câu hỏi đóng với 5 mức độ từ hoàn toàn không cần thiết đến rất cần thiết. Kết quả thu được như sau (xem Bảng 1).

Bảng 1 cho thấy, giáo viên đánh giá cao sự cần thiết của hoạt động phát triển ngôn ngữ mạch lạc, trong số đó, tỉ lệ đánh giá “rất cần thiết” chiếm đến 82,5%. Kết quả này thể hiện nhận thức đúng đắn của giáo viên về hoạt động phát triển ngôn ngữ cho trẻ nói chung và hoạt

Bảng 1: Mức độ cần thiết của việc phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ 5 - 6 tuổi

Thứ tự	Mức độ cần thiết	Số lượng	Tỉ lệ
1	Rất cần thiết	99	82,5
2	Cần thiết	21	17,5
3	Tương đối cần thiết	0	0
4	Không cần thiết lắm	0	0
5	Hoàn toàn không cần thiết	0	0

động phát triển ngôn ngữ mạch lạc nói riêng. Đây là cơ sở nhận thức quan trọng, để từ đó quá trình phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ được quan tâm thực hiện. Khi được hỏi thêm về ý nghĩa của ngôn ngữ mạch lạc đối với sự phát triển của trẻ, giáo viên cho biết, ngôn ngữ mạch lạc là một khía cạnh phát triển của trẻ thuộc lĩnh vực phát triển ngôn ngữ, đặt nền tảng cho ngôn ngữ viết và có mối quan hệ chặt chẽ với các mặt phát triển khác.

2.3.2. Thực trạng nhận thức của giáo viên về ưu thế của hoạt động trải nghiệm đối với việc phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ 5 - 6 tuổi

Về phía trẻ, hoạt động trải nghiệm tạo cơ hội cho trẻ sử dụng ngôn ngữ để trao đổi, chia sẻ thông tin, tạo môi trường giao tiếp có tính thực tiễn cao. Về phía giáo viên, hoạt động trải nghiệm tạo cơ hội để giáo viên áp dụng các biện pháp phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ. Ngoài ra, theo giáo viên, hoạt động trải nghiệm luôn thu hút trẻ tham gia tích cực và đây là tiền đề quan trọng để phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ một cách hiệu quả. Bảng 2 cho thấy rõ hơn từng ưu thế của hoạt động trải nghiệm đối với việc phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ.

Bảng 2: Ưu thế của hoạt động trải nghiệm đối với việc phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ 5 - 6 tuổi

Thứ tự	Ưu thế	Điểm trung bình	Độ lệch chuẩn
1	Tạo cơ hội cho trẻ sử dụng ngôn ngữ để trao đổi, chia sẻ thông tin	4,37	0,50
2	Tạo môi trường giao tiếp có tính thực tiễn cao	4,37	0,60
3	Tạo nhiều cơ hội để giáo viên áp dụng các biện pháp phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ	4,30	0,58

(Ghi chú: 1 ≤ Điểm trung bình ≤ 5)

2.3.3. Thực trạng nhận thức của giáo viên về sự cần thiết của các mục tiêu, tầm quan trọng của các nhiệm vụ và mức độ thực hiện các nguyên tắc phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ 5 - 6 tuổi thông qua hoạt động trải nghiệm

Số liệu ở Bảng 3 cho thấy, điểm trung bình đánh giá sự cần thiết của các mục tiêu phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ ở mức “cần thiết” và “rất cần thiết”. Như vậy, giáo viên đã rất chú trọng xác định mục tiêu phù hợp đối với quá trình tổ chức hoạt động phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ mẫu giáo 5 - 6 tuổi thông qua hoạt động trải nghiệm. Những mục tiêu này tập trung hướng tới hình thành cho trẻ năng lực sử dụng lời nói. Trong số những mục tiêu đặt ra, giáo viên chọn mục tiêu “Trẻ có khả năng nói mạch lạc, rõ ràng; mạnh dạn, tích cực hơn trong hoạt động giao tiếp với người xung quanh” là cần thiết nhất với điểm trung bình cao nhất (4,47) và

Bảng 3: Mục tiêu phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ mẫu giáo 5 - 6 tuổi

Thứ tự	Mục tiêu	Điểm trung bình	Độ lệch chuẩn
1	Trẻ phát âm đúng, rõ ràng, biết ngừng nghỉ giọng đúng chỗ; biết dùng ngữ điệu phù hợp với tình huống và hoàn cảnh giao tiếp.	4,45	0,57
2	Trẻ sử dụng từ phong phú và đúng nghĩa trong từng hoàn cảnh phát ngôn (danh từ, động từ, tính từ, số từ, quan hệ từ...).	4,18	0,76
3	Trẻ nói câu đúng ngữ pháp tiếng Việt, sử dụng các loại câu phong phú trong giao tiếp.	4,19	0,66
4	Trẻ sử dụng lời nói có nội dung đầy đủ, logic, có tính liên kết, thể hiện được mối quan hệ, liên hệ giữa các sự vật, sự việc, hiện tượng trẻ nhận thức được.	4,29	0,65
5	Trẻ có khả năng nói mạch lạc, rõ ràng; mạnh dạn, tích cực hơn trong hoạt động giao tiếp với người xung quanh.	4,47	0,54
6	Trẻ có khả năng kể chuyện logic, theo bố cục, theo chủ đề; sử dụng các phương tiện biểu cảm khi kể chuyện.	4,32	0,59

(Ghi chú: $1 \leq$ Điểm trung bình ≤ 5)

độ lệch chuẩn thấp nhất (0,54). Sự lựa chọn của họ khá phù hợp với đặc trưng ngôn ngữ mạch lạc của trẻ cũng như đặc trưng hoạt động trải nghiệm. Ngôn ngữ mạch lạc phải xuất phát từ việc trẻ nói mạch lạc, rõ ràng. Trên cơ sở xác định mục tiêu, giáo viên chỉ rõ các nhiệm vụ phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ 5 - 6 tuổi thông qua hoạt động trải nghiệm như sau (xem Bảng 4).

Với giáo viên, nhiệm vụ phát triển vốn từ và kỹ năng sử dụng từ trong câu là quan trọng nhất. Đây là lý do giáo viên luôn tìm mọi cơ hội tích hợp ngôn ngữ vào các hoạt động khác nhau, đặc biệt là hoạt động trải nghiệm để giúp trẻ có thêm từ mới và biết vận dụng chúng cho rằng, trẻ mẫu giáo 5 - 6 tuổi đã có khả năng phát âm tốt hơn nhiều trẻ ở những lứa tuổi trước đó nên phát triển ngôn ngữ mạch lạc cần thiết nhất là phát triển vốn từ để từ đó trẻ sử dụng linh hoạt vào trong các câu, hoàn cảnh, chủ đề khác nhau. Bên cạnh đó, giáo viên cho rằng, dạy trẻ mẫu câu tiếng Việt ít quan trọng hơn so với các nhiệm vụ còn lại. Dạy trẻ nói đúng câu, đủ thành phần không thể thiếu trong quá trình phát triển ngôn ngữ mạch lạc nhưng trẻ mầm non, trong đó bao gồm trẻ 5 - 6 tuổi chỉ có thể sử dụng những câu đơn giản, hạn chế trong khả năng sử dụng câu phức tạp (câu

Bảng 4: Nhiệm vụ phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ mẫu giáo 5 - 6 tuổi thông qua hoạt động trải nghiệm

TT	Nhiệm vụ	Điểm trung bình	Độ lệch chuẩn
1	Giáo dục chuẩn mực ngữ âm và sử dụng các phương tiện biểu cảm khi nói và kể chuyện cho trẻ.	4,27	0,64
2	Phát triển vốn từ và kỹ năng sử dụng từ trong câu cho trẻ.	4,41	0,60
3	Dạy trẻ các mẫu câu tiếng Việt.	4,04	0,76
4	Phát triển ở trẻ khả năng nói và kể mạch lạc cho trẻ theo chủ đề.	4,32	0,58

(Ghi chú: $1 \leq$ Điểm trung bình ≤ 5)

mở rộng, câu ghép...). Phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ 5 - 6 tuổi thông qua hoạt động trải nghiệm cần tuân theo các nguyên tắc nhất định và mức độ thực hiện các nguyên tắc này thể hiện ở Bảng 5.

Bảng 5. Nguyên tắc phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ 5 - 6 tuổi thông qua hoạt động trải nghiệm

Thứ tự	Nguyên tắc	Điểm trung bình	Độ lệch chuẩn
1	Xây dựng kế hoạch trải nghiệm phù hợp với sự phát triển ngôn ngữ của trẻ.	4,13	0,62
2	Xây dựng môi trường cho trẻ trải nghiệm đảm bảo an toàn, thu hút sự chú ý của trẻ, tạo cho trẻ mong muốn được hoạt động, được giao tiếp ngôn ngữ.	4,21	0,57
3	Phối hợp các phương pháp hợp lý, tăng cường tính chủ động, tích cực hoạt động của trẻ, đảm bảo trẻ “học mà chơi, chơi mà học”, tạo cơ hội cho trẻ bộc lộ hết khả năng của mình, mạnh dạn trao đổi, giao tiếp.	4,26	0,60
4	Đánh giá, động viên sự tham gia của trẻ để có những tác động phù hợp.	4,27	0,60

(Ghi chú: $1 \leq$ Điểm trung bình ≤ 5)

Trong số các nguyên tắc phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ 5 - 6 tuổi trong hoạt động trải nghiệm, nguyên tắc “Đánh giá, động viên sự tham gia của trẻ để có những tác động phù hợp” được giáo viên thực hiện thường xuyên nhất. Hoạt động đánh giá mức độ sử dụng ngôn ngữ mạch lạc trong hoạt động trải nghiệm của trẻ được lồng ghép vào trong đánh giá hằng ngày và theo giai đoạn. Kết quả của việc đánh giá thường xuyên, liên tục giúp giáo viên nắm bắt khả năng ngôn ngữ của trẻ để có tác động hợp lý, tránh đưa những nhiệm vụ quá khó hay quá dễ đối với trẻ. Điều này giúp việc thực hiện các

nguyên tắc khác được dễ dàng và hiệu quả hơn. Ngoài ra, cần có kế hoạch ngay trong khâu chỉ đạo từ kế hoạch năm học của nhà trường đến kế hoạch năm học của các lớp và kế hoạch thực hiện chủ đề, tuần, ngày. Kế hoạch được xây dựng một cách hệ thống, theo mức độ khái quát đến cụ thể, từ định hướng đến thực hiện từng hoạt động cụ thể. Riêng đối với kế hoạch từng hoạt động, cần tuân thủ các bước tổ chức hoạt động trải nghiệm là: 1/ Trải nghiệm cụ thể; 2/ Quan sát, phân tích/Trao đổi/ Chia sẻ kinh nghiệm; 3/ đúc kết về đối tượng được trải nghiệm/Hình thành khái niệm; 4/ Vận dụng vào cuộc sống/Thử nghiệm tích cực. Trên thực tế, giáo viên các trường mầm non thường xây dựng kế hoạch theo tiến trình chung của mọi hoạt động là: 1/ Ổn định tổ chức; 2/ Nội dung trọng tâm; 3/ Kết thúc.

2.3.4. Thực trạng nhận thức của giáo viên về việc lựa chọn nội dung, phương pháp và hình thức phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ 5-6 tuổi thông qua hoạt động trải nghiệm

Qua phỏng vấn giáo viên, chúng tôi được biết đa số trường mầm non lựa chọn nội dung hoạt động theo các chủ đề gần gũi, quen thuộc với trẻ. Không có quy định chung về số lượng cũng như chủ đề cụ thể nên các trường thường dựa vào định hướng của nội dung giáo dục trong Chương trình Giáo dục mầm non [4], đặc điểm của trẻ và điều kiện của trường, lớp, địa phương để đưa ra các chủ đề với thời lượng phù hợp. Thông thường, một chủ đề được thực hiện trong khoảng 3 - 5 tuần, ít nhất là 1 - 2 tuần. Các chủ đề bố trí xuyên suốt 35 tuần của một năm học. Đặc biệt, nội dung chủ đề cần cho thấy sự hứng thú và quan tâm của trẻ, giáo viên có “nguồn” để triển khai. Trong một năm học, trẻ mẫu giáo 5 - 6 tuổi thường khám phá 10 chủ đề gắn với cuộc sống thực của trẻ và việc thực hiện nhiệm vụ phát triển ngôn ngữ mạch lạc thông qua hoạt động trải nghiệm ở các chủ đề này thể hiện trong Bảng 6.

Bảng 6: Nội dung phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ 5 - 6 tuổi thông qua hoạt động trải nghiệm

Thứ tự	Chủ đề	Điểm trung bình	Độ lệch chuẩn
1	Trường mầm non	4,07	0,735
2	Bản thân	4,23	0,628
3	Gia đình	4,23	0,632
4	Nghề nghiệp	4,13	0,643
5	Động vật	4,16	0,686
6	Thực vật	4,17	0,575
7	Phương tiện giao thông	4,17	0,690
8	Nước và hiện tượng tự nhiên	4,16	0,580
9	Quê hương - Đất nước - Bác Hồ	4,08	0,668
10	Trường Tiểu học	4,07	0,670

(Ghi chú: 1 ≤ Điểm trung bình ≤ 5)

Kết quả khảo sát cho thấy, tất cả các chủ đề đều được triển khai thành nội dung để thực hiện nhiệm vụ phát triển ngôn ngữ mạch lạc thông qua hoạt động trải nghiệm cho trẻ mẫu giáo 5 - 6 tuổi. Điểm trung bình ở mỗi chủ đề đều từ mức “thường xuyên” và “rất thường xuyên”. Kiểm định One-Way Anova không cho thấy sự khác biệt có ý nghĩa thống kê ở tất cả chủ đề ($p < 0,05$). Kết quả so sánh cũng chứng minh rằng, các trường mầm non trên địa bàn khảo sát đã bám sát định hướng nội dung giáo dục trong Chương trình Giáo dục Mầm non và dựa vào thực tế của nhà trường để tổ chức hoạt động. Qua quan sát thực tế, chúng tôi nhận thấy, các trường mầm non đã linh động đưa vào những nội dung mang tính địa phương để giáo dục trẻ.

Bên cạnh việc lựa chọn nội dung, giáo viên cần sử dụng phương pháp, hình thức phù hợp. khảo sát mức độ chỉ đạo/sử dụng các phương pháp phát triển ngôn ngữ mạch lạc thông qua hoạt động trải nghiệm cho trẻ thu được kết quả như sau (xem Bảng 7).

Giáo viên đã sử dụng phối hợp nhiều phương pháp để thực hiện hoạt động ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ 5 - 6 tuổi thông qua hoạt động trải nghiệm ở mức độ “thường xuyên” và “rất thường xuyên”. Phân tích ANOVA cho thấy sự khác biệt có ý nghĩa thống kê trong mức độ sử dụng các phương pháp này. Giáo viên sử dụng “rất thường xuyên” phương pháp đàm thoại, trò chuyện, thực hành, luyện tập, trò chơi và ít sử dụng hơn là phương pháp kể chuyện, thảo luận nhóm, dùng tình cảm, khích lệ, tạo tình huống có vấn đề. Việc sử dụng các phương pháp phụ thuộc vào từng hoạt động và khả năng, ý tưởng của giáo viên cũng như mức độ phát triển của trẻ, đồ dùng, đồ chơi... Quan trọng hơn là, giáo viên không chỉ sử dụng riêng rẽ mà còn phải phối hợp các phương pháp có khả năng bổ trợ nhau.

Phát triển ngôn ngữ mạch lạc cần được tổ chức dưới nhiều hình thức hoạt động trải nghiệm khác nhau. Việc sử dụng các hình thức này của giáo viên được mô tả ở Bảng 8. Các hình thức phát triển ngôn ngữ mạch lạc thông qua hoạt động trải nghiệm được thực hiện ở mức độ không giống nhau, nhất là hoạt động vui chơi bởi

Bảng 7: Phương pháp phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ mẫu giáo 5 - 6 tuổi thông qua hoạt động trải nghiệm

Thứ tự	Phương pháp	Điểm trung bình	Độ lệch chuẩn
1	Đàm thoại, trò chuyện	4,37	0,54
2	Thực hành, luyện tập	4,25	0,62
3	Trò chơi	4,28	0,59
4	Kể chuyện	4,08	0,61
5	Thảo luận nhóm	4,06	0,71
6	Dùng tình cảm, khích lệ	4,12	0,69
7	Tạo tình huống có vấn đề	3,90	0,76

(Ghi chú: 1 ≤ Điểm trung bình ≤ 5)

Bảng 8: Hình thức phát triển ngôn ngữ mạch lạc thông qua hoạt động trải nghiệm cho trẻ 5 - 6 tuổi

Thứ tự	Hình thức	ĐTB	ĐLC
1. Theo dạng hoạt động			
1.1	Hoạt động vui chơi	4,32	0,48
1.2	Hoạt động ngoài trời	4,16	0,58
1.3	Hoạt động nghệ thuật	3,91	0,67
1.4	Hoạt động tham quan, dã ngoại	3,63	0,74
1.5	Hoạt động lao động	3,87	0,66
1.6	Hoạt động trong sinh hoạt hàng ngày	4,30	0,54
2. Theo số lượng trẻ tham gia			
2.1	Cá nhân	4,09	0,59
2.2	Nhóm	4,14	0,56
2.3	Cả lớp	4,19	0,65
3. Theo không gian hoạt động			
3.1	Trong lớp	4,27	0,61
3.2	Ngoài trời	4,06	0,67

(Ghi chú: $1 \leq \text{Điểm trung bình} \leq 5$)

đây là hoạt động chủ đạo của trẻ ở trường mầm non và là hoạt động trẻ rất yêu thích. Với hình thức hoạt động vui chơi, trẻ có nhiều cơ hội phát triển vốn từ và câu khi giao tiếp cùng bạn hay với hình thức cá nhân, trẻ có điều kiện để phát triển ngôn ngữ độc thoại và chuẩn mực ngữ âm...

2.3.5. Thực trạng nhận thức của giáo viên về thuận lợi và khó khăn trong việc phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ 5 - 6 tuổi thông qua hoạt động trải nghiệm

Hiệu quả của việc phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ 5 - 6 tuổi thông qua hoạt động trải nghiệm phụ thuộc vào nhiều yếu tố, trong đó có những yếu tố mang lại thuận lợi, có những yếu tố gây khó khăn cho giáo viên

(xem Bảng 9 và Bảng 10).

Theo kết quả ở Bảng 9, thuận lợi lớn nhất của giáo viên là có sự quan tâm, hỗ trợ của đồng nghiệp với điểm trung bình cao nhất (4,25) và độ lệch chuẩn tương đối thấp so với các yếu tố khác (0,62). Môi trường phong phú, đa dạng cũng là một yếu tố “rất thuận lợi” với điểm trung bình là 4,21 và độ lệch chuẩn là 0,67. Những yếu tố còn lại ở mức độ “thuận lợi”. Với thuận lợi có được, giáo viên dễ dàng hơn trong việc phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ 5 - 6 tuổi thông qua hoạt động trải nghiệm.

Bảng 10 cho thấy khó khăn lớn nhất đối với giáo viên là môi trường hoạt động hạn chế với điểm trung bình 3,10 và các yếu tố còn lại cũng tạo nên những khó khăn nhất định. Đặc biệt, theo giáo viên, muốn trẻ phát triển ngôn ngữ mạch lạc, môi trường trải nghiệm ở gia đình hết sức quan trọng bởi đây là nơi trẻ sinh ra, lớn lên bên cạnh người thân. Tuy nhiên, một số phụ huynh không dành thời gian cho con và chưa thực sự muốn tham gia vào hoạt động giáo dục cùng nhà trường. Ở khía cạnh khác, trong các hoạt động thường ngày ở trường mầm non chưa chú trọng đến việc nâng cao vai trò của phụ huynh, đưa ra cách thức phối hợp cùng phụ huynh tổ chức hoạt động cho trẻ. Vì thế, cơ hội đóng góp của phụ huynh cho các hoạt động giáo dục rất hạn chế. Ở Bảng 10, dữ liệu thu được có độ dao động rất mạnh do độ lệch chuẩn khá cao.

Để phát huy những thuận lợi, khắc phục những khó khăn cũng như nâng cao hiệu quả phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ 5 - 6 tuổi qua hoạt động trải nghiệm, cán bộ quản lý và giáo viên có những đề xuất sau:

- Với các cấp quản lý: Cần có những hướng dẫn cụ thể đi kèm với công văn chỉ đạo; tổ chức bồi dưỡng, tập huấn cho cán bộ quản lý và giáo viên về những nội dung liên quan; cung cấp đầy đủ tài liệu tham khảo để họ hiểu sâu hơn vấn đề và học hỏi tổ chức các hoạt động; đầu tư xây dựng môi trường hoạt động tốt hơn, nhất là các phòng học để giảm số lượng trẻ trong lớp; tạo điều kiện để cán bộ quản lý và giáo viên các trường được giao lưu; giảm bớt giấy tờ cho giáo viên.

Bảng 9: Thuận lợi trong quá trình phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ 5 - 6 tuổi thông qua hoạt động trải nghiệm

Thứ tự	Phương pháp	Điểm trung bình	Độ lệch chuẩn
Về phía chủ quan			
1.1	Giáo viên có kiến thức, hiểu biết nhiều về phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ.	4,19	0,59
1.2	Giáo viên được linh hoạt, chủ động, sáng tạo trong lập kế hoạch, xây dựng môi trường phù hợp khả năng của trẻ và tình hình địa phương.	4,13	0,66
1.3	Kỹ năng tổ chức hoạt động trải nghiệm của giáo viên tốt.	4,08	0,58
Về phía khách quan			
2.1	Có sự quan tâm, hỗ trợ của đồng nghiệp.	4,25	0,62
2.2	Môi trường hoạt động phong phú, đa dạng.	4,21	0,67
2.3	Trẻ tích cực và hứng thú tham gia các hoạt động.	4,18	0,60
2.4	Có sự quan tâm, phối hợp của phụ huynh.	3,90	0,82

(Ghi chú: $1 \leq \text{Điểm trung bình} \leq 5$)

Bảng 10: Khó khăn trong quá trình phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ 5 - 6 tuổi thông qua hoạt động trải nghiệm

Thứ tự	Phương pháp	Điểm trung bình	Độ lệch chuẩn
Về phía chủ quan			
1.1	Kiến thức về phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ của giáo viên hạn chế.	2,63	1,10
1.2	Kĩ năng tổ chức hoạt động của giáo viên hạn chế.	2,55	1,06
Về phía khách quan			
2.1	Môi trường hoạt động hạn chế.	3,10	1,00
2.2	Số lượng trẻ trong lớp quá đông.	2,86	1,25
2.3	Thời gian dành cho hoạt động chưa được linh hoạt.	2,68	0,96
2.4	Sự hợp tác của phụ huynh còn ít.	2,68	1,16

(Ghi chú: 1 ≤ Điểm trung bình ≤ 5)

- Với giáo viên: Cần tự nâng cao trình độ chuyên môn, nghiệp vụ; tổ chức các hoạt động trải nghiệm để phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ; chủ động, linh hoạt xây dựng kế hoạch và tổ chức thực hiện hoạt động; tăng cường xây dựng môi trường hoạt động, đặc biệt là môi trường tâm lý - xã hội để trẻ có môi trường giao tiếp tốt.

- Với gia đình: Cần có sự quan tâm, phối hợp tốt từ phụ huynh, giúp trẻ phát triển ngôn ngữ mạch lạc thông qua các hoạt động thường ngày ở gia đình.

Tài liệu tham khảo

[1] Hoàng Thị Oanh, (2008), *Phương pháp phát triển ngôn ngữ cho trẻ dưới 6 tuổi*, NXB Đại học Quốc gia Hà Nội.

[2] Hoàng Thị Phương (chủ biên), (2018), *Tổ chức hoạt động giáo dục theo hướng trải nghiệm cho trẻ ở trường mầm non*, NXB Đại học Sư phạm, Hà Nội.

[3] Quốc hội, (2019), *Luật Giáo dục*.

[4] Bộ Giáo dục và Đào tạo (2021), *Thông tư số 01/2021/VBHN-BGDĐT ngày 13 tháng 4 năm 2021 về Ban hành Chương trình Giáo dục mầm non*.

- Với cộng đồng: Cần tạo điều kiện để tổ chức các hoạt động trải nghiệm cho trẻ tại các địa điểm ở địa phương.

3. Kết luận

Kết quả khảo sát 120 giáo viên trên địa bàn tỉnh Thừa Thiên Huế đã cho thấy mức độ nhận thức của giáo viên về sự cần thiết của việc phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ 5 - 6 tuổi, ưu thế của hoạt động trải nghiệm đối với sự phát triển ngôn ngữ mạch lạc của trẻ độ tuổi này và những vấn đề liên quan đến phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ 5 - 6 tuổi thông qua hoạt động trải nghiệm gồm mục tiêu, nhiệm vụ, nguyên tắc, nội dung, phương pháp, hình thức, thuận lợi và khó khăn của quá trình này. Từ kết quả khảo sát, có thể nhận thấy những ưu điểm và hạn chế cơ bản của thực trạng, làm cơ sở để đưa ra cách thức tác động phù hợp nhằm nâng cao hiệu quả phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ 5 - 6 tuổi thông qua hoạt động trải nghiệm ở trường mầm non. Những tác động đó cần tập trung vào việc nâng cao nhận thức của giáo viên về ngôn ngữ mạch lạc, hoạt động trải nghiệm, quá trình phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ thông qua hoạt động trải nghiệm; sử dụng nhiều hơn những tình huống ở các chủ đề khác nhau để trẻ trải nghiệm và có cơ hội tiếp nhận, thực hành ngôn ngữ; đẩy mạnh sự tham gia của phụ huynh trong tổ chức hoạt động trải nghiệm cho trẻ và chia sẻ cùng trẻ; xây dựng môi trường mang tính trải nghiệm để thu hút, kích thích trẻ sử dụng ngôn ngữ.

THE SITUATION OF DEVELOPING COHERENT LANGUAGE FOR CHILDREN AGED 5 - 6 YEARS THROUGH EXPERIENCE ACTIVITIES AT PRESCHOOLS IN THUA THIEN HUE PROVINCE

Dang Thi Ngoc Phuong*¹, Le Thi Nhung², Tran Viet Nhi³

* Corresponding author
¹ Email: dangthingocphuong@dhsphue.edu.vn
² Email: lethinhung@dhsphue.edu.vn
³ Email: tranvietnhi@dhsphue.edu.vn
 Hue University of Education
 34 Le Loi, Hue city, Thua Thien Hue, Vietnam

ABSTRACT: Coherent language is one of the important educational contents for children aged 5 - 6 years in preschool, which helps children to develop comprehensively. In particular, it also serves as a prerequisite for creating written texts for the next grade level. The development of coherent language for children needs to be done regularly, integrated into different activities at preschool, especially in experiential activities. This article focuses on clarifying the current situation of coherent language development for 5-6-year-old children through experiential activities at several preschools in Thua Thien Hue province. This is a practical basis to propose measures to improve the efficiency of this process in preschools.

KEYWORDS: Situation, development, coherent language, experiential activities, 5-6-year-old children, Thua Thien Hue province.